

גוף ידע

כתב העת של העמותה הישראלית למחקר בסיעוד

Body of Knowledge

The Journal of the Israeli Association for Nursing Research

עמותה
ישראלית
למחקר
בסיעוד

ISSN:2707-417X

חוברת מס' 23
אוקטובר 2023

חבר/ות הוועד המנהל של העמותה, מנובמבר 2022:

ד"ר רעיה טשליצקי-מדר - יו"ר
מורסי ג'בארה, RN, PhD - גזבר
קרן גרינברג, RN, PhD - מזכירה
רחל שרבני, RN, PhD - מדיה ופיתוח אתר העמותה
כוכב בן-הרוש, RN, PhD - עורכת כתב העת "גוף ידע"
אילנה ליבשיץ-ריבן, RN, PhD
נורית כהן, RN, MPH
אירית אבישה, RN, MPA
עולא חאג', RN, MA
בלהה קרייסברג, RN, MA

מערכת "גוף ידע":

עורכות ראשיות:

אודיה כהן, RN, PhD וקוכב בן-הרוש, RN, PhD

עורכות חברות:

רעיה טשליצקי-מדר, RN, PhD
אילנה ליבשיץ-ריבן, RN, PhD
אהובה שפיץ, RN, PhD
אורלי גרינשטיין-כהן, RN, PhD
רחל שרבני, RN, PhD
קרן גרינברג, RN, PhD
רינת אברהם, RN, PhD
ולדה שור, RN, PhD

עריכה לשונית

רמה אשוח

אניטה תמרי

עריכה גרפית

אבי ירמלובסקי - אייקון, סטודיו לעיצוב

ליצירת קשר עם המערכת: gufyeda1@gmail.com

4	דבר העורכת
5	דבר היו"ר
6	דבר ראש מרכז המחקר
7	דבר העורכים האורחים
8-20	מאמר מחקר - סטיגמה כלפי סרטן והקשר לביצוע ממוגרפיה
21-30	מאמר מחקר - לקחים מההתמודדות עם מגיפת הקורונה והמלצות לשיפור המוכנות למשבר הבא: הכרה בפרדוקס הארגוני לצורך צמיחה
31-44	מאמר מחקר - בריאות גופנית בקרב מתמודדים עם Severe Mental Illness: תפקיד התמיכה החברתית
45-53	סקירה נרטיבית - מסטנדרטיזציה לאחריותיות בסיעוד: כיצד להניע אחיות למתן טיפול איכותי? סקירת ספרות נרטיבית
54-65	מאמר מחקר - הקשר בין תסמינים של דיכאון לבין תחושת התיאבון ומידת האכילה בקרב זקנים מאושפזים במחלקה פנימית
66-75	מאמר מחקר - עבודת משמרות עם חזרות מהירות ומצב הרוח - הילכו יחדיו? הקשר המתון של עייפות ואיכות השינה בקרב אחים ואחיות
76-82	מאמר מחקר - קידום בריאות בישראל בראי אמנת אוטווה ויעדי פיתוח בר קיימא - איפה אנחנו ולאן פנינו מועדות?
83-92	מאמר מחקר - האם תופעות לוואי בעקבות כימותרפיה לנשים עם סרטן שד יכולות להוות סימן להישרדות?
93-102	סקירה נרטיבית - המפגש הטיפולי ככלי לשינוך כאב - כיצד יכול הצוות הסיעודי לרתום את אפקט הפלסבו להפחתת כאבם של המטופלים?
103-111	מאמר מחקר - מדווח "10" אך נראה כמו "3" כשמסר הכאב של ילדים מבלבל - מתיאוריה לפרקטיקה
112-123	מאמר מחקר - קרבה מרחוק: תובנות מחוויותיהם של אחיות ואחים במחלקות הקורונה

קוראות וקוראים יקרים,

גיליון מיוחד זה של **גוף ידע** הוא פרי עבודה מחקרית מאומצת של חברי וחברות הסגל בחוג לסייעוד וחלק מהעשייה של מרכז המחקר בסייעוד ע"ש שריל ספנסר. מובאים כאן מחקרים שנעשו במסגרת עבודות תזה ודוקטורט ופרויקטים שנעשו בשיתופי פעולה בין חברי הסגל, ובשיתוף פעולה עם אחיות מהשדה.

מרכז המחקר בסייעוד הוקם בתמיכתה הנדיבה של משפחת ספנסר על שמה של בתם שריל שנפטרה בטרם עת. למן הקמתו לפני כעשר שנים הוחלט שכספי התרומה יופנו לתמיכה במחקר לחברי הסגל ולתלמידי המחקר לתואר שני ושלישי בחוג, לשיתופי פעולה מחקריים בארץ ובעולם ולקידום עשייה ייחודית בסייעוד.

בשנים האחרונות מרכז המחקר מקדם פרויקטים מחקריים בתחומים ייחודיים במטרה לפתח וליצור זיקה בין תחומי מחקר אלה לבין החוקרים בחוג. בהקשר זה, אנו עוסקים בפיתוח ארבעה תחומים מרכזיים: מדיניות בסייעוד, חוסן במערך הסייעוד, ניהול סימפטומים בסייעוד ומחקר באוכלוסיות מודרות. לצד מחקר ענף בתחומים אלה, שחלקו בא לידי ביטוי בגיליון מיוחד זה, אנו פועלים לשיתוף תלמידי מחקר ולתארים מתקדמים בעשייה האקדמית, מקיימים כנסים וסדרות של הרצאות (סימפוזיונים) בתחומים מגוונים ומסייעים לחוקרים צעירים בחוג.

אני מזמינה אתכם לקרוא את המאמרים המרתקים המופיעים בגיליון.

בברכת שנה טובה ופורייה ובתקווה לימים שקטים,

אפרת

פרופ' אפרת דגן

ראש מרכז המחקר בסייעוד ע"ש שריל ספנסר

החוג לסייעוד

אוניברסיטת חיפה

המטופל, האחות והארגון: הגישה המחקרית ההוליסטית בחוג לסייעוד באוניברסיטת חיפה

גיליון מיוחד זה של כתב העת גוף ידע כולל אסופת מאמרים שנכתבו על ידי סגל החוג לסייעוד יחד עם סטודנטים לתארים מתקדמים, ובתמיכת מרכז המחקר בסייעוד על שם שריל ספנסה. מאז שנוסד כחוג במוסד אקדמי ב-1995, בהובלתה של פרופ' עדה שפיצר וביחד עם צוות אחיות מובילות שמהוות עד היום את עמוד השדרה של החוג, החוג לסייעוד באוניברסיטת חיפה מהווה את חוד החנית בעשייה הסייעודית בישראל על כל גווניה, הן מהיבטים חינוכיים והן מהיבטים מחקריים. מההיבט החינוכי, מעבר להכשרה הבסיסית של הדורות הבאים של צוותי הסייעוד בארץ, החוג מוביל בהדרכת סטודנטים לתארים מתקדמים והינו החוג היחיד בארץ שמעניק תארי דוקטורט בסייעוד. מהיבטים מחקריים, בשנת 2022 סגל החוג פרסם למעלה מ-120 מאמרים בכתבי עת מובילים. החוג מדורג במקום הראשון מבין החוגים לסייעוד בארץ במדד שנחאי לשנת 2023 ובין 76-100 החוגים המובילים לסייעוד בעולם - עדות למחויבות הסגל האקדמי למצוינות ולחדשנות. סגל החוג הינו מגוון, וכולל הן אחיות והן חוקרים מתחומים משיקים, כדוגמת סוציולוגיה, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, פיזיותרפיה, ומדעי הרפואה. בזכות הרכב מגוון זה, המחקר הסייעודי האיכותי הינו מגוון, ועוסק במנעד רחב של תחומים סיעודיים.

גיליון זה כולל בתוכו אחד עשר מאמרים אשר מהווים דוגמאות למחקר המגוון אשר מתבצע בחוג ומדגימים את הראיה ההוליסטית של מקצוע הסייעוד - המטופל, האחות והארגון - עליו מושתת חזון החוג. ככל ששירותי הבריאות ממשיכים להתפתח, ממצאי המחקרים בגיליון מספקים תובנות משמעותיות לאנשי מקצוע בתחום הבריאות, לקובעי מדיניות ולחוקרים כאחד. הם מדגישים את החשיבות של יצירת סביבת עבודה תומכת ומעצימה, תוך התמקדות בשפע הגורמים המשפיעים על איכות הטיפול. הדגשת טיפול איכותי ותעדוף הרווחה הפיזית והרגשית הן של המטופלים והן של הצוות הסייעודי, תוך התייחסות ישירה לאחריות שלנו כצוות סיעודי בטיפול במטופלים, משמשת כאבן היסוד לבניית מערכת בריאות חסונה אשר משתפרת ומתפתחת באופן מתמיד כדי לשרת בצורה הטובה ביותר את אוכלוסיית המטופלים בישראל ובעולם.

הגיליון מוקדש לדוקטורנט עמוס רוזינסקי ז"ל, שהשלים את כתיבת מאמרו בימים האחרונים לחייו, תוך מלחמה עיקשת במחלת הסרטן אתה התמודד בגבורה. עמוס החל את דרכו בחוג בתואר הראשון ב-2015, אותו סיים בהצטיינות יתרה בשנת 2019. במהלך התואר הראשון עמוס התחיל במסלול מואץ לתואר שני אשר גם אותו סיים בהצטיינות יתרה בשנת 2020. משם עמוס המשיך את לימודיו בחוג לתואר שלישי בהנחיית פרופ' אנה זיסברג. עבודת הדוקטורט של עמוס, אותה לא הספיק להשלים, זכתה לאחרונה במלגת נשיא המדינה לשנת 2022 לדוקטורנטים מצטיינים. במקביל לעיסוקים האקדמיים עמוס עבד כאח במכבי שירותי בריאות, במרפאה ראשית בעיר חיפה. היחס המקצועי שהפגין למטופליו, שיתוף הפעולה עם הצוות הרב-מקצועי והמעורבות המרכזית בפיתוח מרפאה אונקולוגית-גריאטרית זיכו אותו בקבלת תואר עובד מצטיין שנתיים ברציפות. עמוס אהב את העבודה במרפאה ומשם גם שאב השראה לעבודת הדוקטורט. בכל אחד מהפרויקטים שבו היה מעורב עמוס בלט כאיש מוכשר, עם תובנות חדות, רעיונות יצירתיים, ואחד שלא ניתן להסתדר בלעדיו. עמוס השאיר חלל ענק של עשייה אקדמית שיהיה מאוד לא פשוט למלא. החוג לסייעוד מרכין ראש בצער רב על לכתו של עמוס ז"ל בטרם עת.

בברכה,

רועי ועינב

החוג לסייעוד, אוניברסיטת חיפה

פרופ' רועי טרייסטר treister.roi@gmail.com

ד"ר עינב סרולוביץ esrulovici@univ.haifa.ac.il